

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ ARMÁDNÍHO PROTIÚDERU

Vševojsková armáda může přecházet do dočasné obrany zpravidla v několika charakteristických podmínkách:

- na vlastním území v případě, že nepřítel překvapivým jaderným úderem způsobil vojskům armády značné ztráty,

- nepodařilo-li se vojskům prvního sledu z chodu prolomit vybudovanou obranu nepřítele,

- po neúspěšném střetném sražení,

- při odrážení silného nepřátelského protiúderu, který ohrožuje hlavní operační sestavu frontu,

- při podstatném snížení bojeschopnosti vojsk armády po jaderných úderech, při nedostatku druhých sledů a záloh,

- při vytvoření nepřekonatelných pásem radioaktivního zamoření před operační sestavou armády,

- při nutnosti soustředění sil a prostředků na rozhodujícím směru frontové operace a potřebě chránit operační sestavu úderného uskupení,

- při splnění cílů operace.

Vševojsková armáda může přecházet do obrany v dotyku nebo mimo dotyk s hlavními silami nepřítele. Úspěch obranné operace závisí na mnoha faktorech, zejména její protitankovosti, odolnosti, úpornosti a dalších. Jedním z rozhodujících požadavků na obranu je však její efektivnost.

Nejvýraznějším prvkem aktivity obrany v armádní obranné operaci je protiúder. Na jeho úspěchu závisí výsledek obranné operace i vytvoření podmínek pro přechod do útočné bojové činnosti. Vhodná operační situace k jeho uskutečnění vzniká zpravidla v době, kdy se nepřítel na směru hlavního úderu vklíní částí sil do obrany, zasadil druhé sledy divizí, utrpěl značné ztráty jadernými údery a bojovou činností vojsk v obraně, tempo jeho útoku se podstatně snížilo a nemá možnost v přiměřeném čase zasadit svůj druhý operační sled. Tato situace umožňuje vést úspěšně protiúder se současným

jaderným úderem na druhý sled nepřítele s cílem obnovit přední okraj obrany, tím rozdělit 1. a 2. operační sled nepřítele, jeho vojska ve vlonu vlastní obrany postupně zničit a případný útok jeho druhého sledu odrazit z obnoveného předního okraje obrany.

V případě, že si nepřítel vytvořil výhodnou situaci k včasnému zasazení svého druhého sledu do vlonu obrany našich vojsk, je výhodné vést protiúder až po jeho zasazení, s cílem obklíčit a postupně zničit jeho vojska ve vlonu, obnovit přední okraj obrany a vytvořit podmínky pro přechod do útočné činnosti.

Armádní protiúder je nejvýhodnější vést do boku a týlu uskupení nepřítele, v některých případech i čelně. Plánujeme jej zpravidla na dvou směrech, na každém ze dvou čar rozvinutí. K protiúderu je nevhodnější použít tankovou divizi, která mimo protiúderu má zpravidla i variantní úkol zaujetí 2. pásma obrany.

Protiúder zahájíme za předpokladu, že odolnost obrany byla zachována, útočná sestava vojsk nepřítele je oslabena a jeho zálohy byly již zasazeny nebo jsou tak vzdáleny, že nemohou protiúder narušit. Dále máme-li jistotu, že vojska získají výraznou převahu nad silami nepřítele a budeme-li mít po dobu protiúderu nadvládu ve vzduchu. Protiúder je vhodné zahájit v době, kdy vlastní vojska vedou obranný boj na 3. — 4. postavení pásem obrany divizí prvního sledu.

Armádního protiúderu se zúčastňují všechny volné prvky operační sestavy armády. Musíme jej všestranně zabezpečit a účinně podporovat tak, aby činnost vojsk v protiúderu byla rozhodná, vedená ve vysokém tempu a s vypětím všech sil. Je nesporné, že jedním z hlavních předpokladů úspěšného vedení protiúderu je jeho všestranné ženijní zabezpečení.

Ženijní zabezpečení vyvedení divize na čáru zasazení k protiúderu

Při řešení tohoto úkolu vycházíme z pravděpodobné situace a možných důsledků bojové činnosti nepřítele, který při vedení útočné činnosti a zejména útočné činnosti v rámci vedení svého protiúderu operačními zálohami, sleduje cíl zvrátit poměr sil na frontě a získat operační iniciativu. K dosažení tohoto cíle vytvoří silné uskupení pozemních vojsk, zpravidla v hodnotě armádního sboru a na vojska, která přecházela do obrany, vedl silné jaderné a letecké údery. Mimo vojsk v 1. pásmu obrany na směru hlavního úderu, bude značnou část jaderných a leteckých úderů vést na divizi 2. sledu. Můžeme očekávat, že útvary divize určené k protiúderu mohou utrpět od jaderných úderů nepřítele značné ztráty a že tlaková vlna a světelné záření jaderných úderů, vedených do prostoru 2. sledu, působí rozsáhlé ničení terénu, zejména závaly v osadách, lesní závaly a požáry, zničí nebo naruší komunikační systém a přechody přes vodní překážky.

Vycházíme-li z této pravděpodobné situace, je nezbytné, abychom ženijní opatření k vyvedení divize na čáru zasazení do protiúderu zaměřili zejména na

- obnovení bojeschopnosti útvarů divize, napadených jadernými údery,
- odstranění důsledků jaderných úderů na terén a terénní předměty,
- včasnou úpravu komunikací určených k přesunu divize na čáru zasazení,

- zabezpečení přechodu přes vodní překážky na osách přesunu,
- zabezpečení rozvinutí.

K obnovení bojeschopnosti útvarů divize postižených jadernými údery je nezbytné vyčlenit do odřadů odstraňování následků (OON) armády dostatečné množství ženijních sil a prostředků. Vzhledem k omezenému času ke splnění tohoto úkolu je výhodné vyčlenit do každého OON nejméně jednu ženijní rotu, posílenou ženijní technikou, zejména kolovými dozery, automobilními jeřáby, motorovými řetězovými pilami a dostatečným množstvím trhavin, zvláště táhlými náložemi. Smyslem těchto opatření je proniknout v krátké době do prostoru zasažených jednotek, uvolnit komunikace a umožnit ostatním prvkům OON jejich činnost. Úsilí této činnosti položíme na oddíl vojenských raket, velitelská stanoviště a nejvíce postižené tankové a motostřelecké pluky. Jestliže jaderné údery nepříteli postihly organické nebo posilové ženijní jednotky divize, je nezbytné, abychom je doplnili osobami a technikou z armádní ženijní zálohy tak, aby byly schopny vytvořit ženijní prvky bojové sestavy divize při protiúderu a plně její činnost zabezpečit.

Vážnou překážkou vyvedení vojsk divize na čáru zasazení do protiúderu budou závaly a požáry v lesních komplexech a osadách na směru přesunu divize. K vyvedení na čáru zasazení je výhodné plánovat tři osy, jejichž délka z prostoru soustředění divize 2. sledu na čáru zasazení se může pohybovat v rozmezí 40—60 km. I když tyto komunikace upravíme předem, může narušení jadernými údery nepříteli jejich použití velmi ztížit a v některých úsecích zcela vyloučit. Proto je nezbytné, aby po rozhodnutí velitele armády k realizaci jedné z variant protiúderu armádní ženijní jednotky vedly urychlený ženijní průzkum určených komunikací. Jeho výsledkem musí být ověření průjezdnosti, zjištění prostorů a míry poškození komunikací, prostoru závalů, požárů a vyřazení komunikačních objektů s předběžným zhodnocením, které z těchto překážek mohou být odstraněny do plánované doby přesunu a které je nutné obejít po objížďkách. Vzhledem k požadované rychlosti je vhodné vést důstojnický průzkum s využitím vrtulníků. Na základě zjištěných skutečností armádní jednotky ihned zahájí úpravy vyčleněných os. Vzhledem k omezenému času položí důraz na odstranění méně pracných poškození a vyhledání a úpravu objížďek těch úseků komunikací, jejichž úpravu do plánované doby přesunu nelze zvládnout. Včasné splnění tohoto úkolu vyžaduje zpravidla zasazení jednoho ženijního praporu s mechanizačními prostředky. Ženijní jednotky vyčleněné k úpravě jednotlivých os přesunu je výhodné po dobu přesunu divize rozmístit po četách v nejzranitelnějších úsecích komunikací a udržet je v pohotovosti k odstranění dalších možných poškození.

Vzhledem k možným dalším poškozením komunikací, zejména činností nepřátelského letectva, je potřebné, aby si divize zabezpečovala přesun na čáru zasazení vlastními prostředky. Ženijní jednotky divize vedou povšechný ženijní průzkum před čelou proudů, vyčlení na jednotlivé osy odřady k zabezpečení pohybu divize a pluků, které začlení za čelními pochodovými záštitami. K zabezpečení přesunu použije i ženijní zálohy, které začlení do sestavy hlavních sil.

Na směru přesunu vojsk divize na čáru zasazení do protiúderu se mohou vyskytovat i vodní překážky. Zabezpečení jejich přechodu je nutné řešit na každé pochodové ose i v tom případě, že při zahájení pochodu jsou přes vodní překážku zachovány stálé mosty. Tento úkol budeme plnit vysunutím armádních pontonových jednotek na vodní překážku, sestavením jednotlivých

soulodí nebo celého mostu na vodě v bezprostřední blízkosti plánovaných os přesunu a jeho ukrytím a zamaskováním u břehu. Most uvedou do pohotovosti k provozu v krátkém čase před dorazením proudů divize k vodní překážce a sníží pravděpodobnost jeho zničení. Pontonové jednotky musí být připraveny v případě nutnosti manévrovat mostovými přepravišti do záložních prostorů přepravy a zabezpečit regulaci pochodových proudů. V rámci obrany přepravišť musí současně zřizovat klamné mosty a být připraveny v případě úhrady zamaskovat skutečné přepraviště dýmem. Pro případ krajní potřeby předpokládáme využít brodové a plavidlové přepravy, v závislosti na charakteru překážky.

Ženíjní zabezpečení zasazení divize do armádního protiúderu

Čára zasazení divize do protiúderu bude zpravidla v prostoru bojové činnosti vojsk prvního sledu, vedoucích obranný boj. První podmínkou k úspěšnému zasazení bude tedy uvolnění komunikací a postupových směrů vojsky prvního sledu od čáry rozčlenění do praporních proudů až po úplné rozvinutí do bojové sestavy. Cesty a postupové směry pro vojska, která se rozvinou k protiúderu upravuje včetně jejich vytyčení a označení, část armádních ženijních jednotek, které upravovaly osy přesunu. Zpravidla to budou ženijní čety z ženijních rot, které upravovaly poslední úsek jednotlivých komunikací. Mimo to musí tento úkol zabezpečovat i ženijní jednotky divize v dotyku. Úhrn těchto opatření musí zabezpečit plynulé rozčleňování divize do předbojových sestav, časově sjednocené rozvinutí prvních sledů do bojové sestavy a jednotné vyrazení vojsk do protiúderu.

Při zasazení divize zabezpečujeme i ženijní úpravu prostoru zasazení. Jejím obsahem, kromě včasného vyhodnocení ochranných vlastností terénu a jeho plné využití, je zvláště vyhloubení okopů pro věžová postavení tanků na čáře zasazení, okopů pro skryté umístění obrněných transportérů a bojových vozidel pěchoty, ženijní vybudování prostoru bojového rozmístění oddílů vojskových raket a palebných postavení dělostřelectva. Je žádoucí, aby tato opatření probíhala na obou směrech a čarách zasazení plánovaného protiúderu v době přípravy obranné operace, v případě nedostatku času alespoň na jednom, pravděpodobnějším směru. Všechna opatření musíme pečlivě maskovat. Realizátory těchto úkolů jsou zpravidla armádní ženijní strojní jednotky, které zahajují práci po rekognoskaci a upřesnění čáry rozvinutí velitelem divize, který organizuje protiúder. V případě, že čára a prostor zasazení je v prostoru divizí prvního sledu, je výhodné, aby vojska zasazovaná do protiúderu využila obranných objektů dříve vybudovaných.

Čáru zasazení je potřebné zabezpečit i manévrem zátarasy, zejména více ohroženého boku rozvinutých vojsk. Tento úkol plní zpravidla POZ divize v dotyku, POZ armády a popř. vrtulníkový POZ. Použití armádního, popř. frontového POZ závisí na situaci na čele vlonu a je reálné pouze v případě, jestliže na čele vlonu je taková hustota zátarasů, která zabezpečuje zastavení nepřitele.

Ženíjní zabezpečení vedení protiúderu

Závažným úkolem ženijního zabezpečení vedení protiúderu hned v jeho počátku je překonání ženijních zátarasů zřízených vojsky prvního sledu v dotyku. Vlastní zátarasy musí vojska překonat zásadně po průchodech, ponecha-

ných nebo účelově zřízených tak, aby nebyla nucena použít organických odtarasovacích prostředků. Úkol otevření a nebo zřízení průchodů ve vlastních zátarasech zabezpečí ženijní jednotky divize v dotyku, včetně jejich vytyčení a zabezpečení pořádkové a regulační služby.

Lze očekávat, že vedení protiúderu nezůstane nepříteli utajeno a že na směr protiúderu bude zřizovat zátarasy. Jen prostředky divize může přehradit protitankovými minovými poli směr o šířce 2—3 km. Tyto zátarasy budou jednotky prvního sledu za protiúderu překonávat mechanickými a výbušnými návěsnými odtarasovacími prostředky. Vybavení motostřelecké divize umožňuje vytvořit při sestavě dvou motostřeleckých a tankového pluku v prvním sledu až 14 průchodů, u tankové divize s třemi pluky v prvním sledu až 18 průchodů. Vzhledem k tomu, že souvislé zátarasy v pásmu protiúderu nelze předpokládat, je tento počet dostatečný.

I přes to je nutné organizovat v nejkratší době naplnění výbušných odminovacích prostředků dalšími náplněmi a vytvořit tak předpoklady k úspěšnému překonání výbušných zátarasů v hloubce.

Má-li být protiúder úspěšný, musí být veden ve vysokém tempu. To vyžaduje, abychom organizovali účinná ženijní opatření k překonávání všech druhů zátarasů. Jde zejména o vytvoření doprovodných ženijních skupin provlekových praporů a rychlou úpravu cest odřady zabezpečení pohybu divize a pluků. I když se tomu vyhýbáme (a lze to považovat za výjimku), může se vyskytnout na směru protiúderu vodní překážka. Plnění těchto úkolů ve svém obsahu a metodách je v podstatě shodné s obdobnými úkoly ve střetném a útočném boji.

Důležitým ženijním opatřením je ochrana boků protiúderného uskupení. Zajišťuje se manévrem zátarasy POZ všech stupňů. Důraz klademe zpravidla na ochranu vnějšího boku, kde je výhodné použít POZ armády. V závislosti na složení vojsk nepřítel ve vlonu je nutné chránit i vnitřní bok sestavy činností POZ divize. V případě, že POZ armády působí za protiúderu v prostoru čela vlonu, potom je výhodné použít k ochraně vnějšího boku POZ divize a k ochraně vnitřního boku POZ pluku, který vede bojovou činnost na vnitřním křídle.

Pro nepředpokládaný vývoj a nebo na zesílení manévru zátarasy na ohroženém směru je nutné připravit vrtulníkový POZ armády. POZ frontu zpravidla v této situaci bude působit k zabezpečení hlavního úderného uskupení frontu v útočné operaci.

Při dosažení cíle armádního protiúderu a obnovení předního okraje obrany jsou úkoly ženijního zabezpečení zaměřeny zejména na obnovu, úpravu a další ženijní budování palebných a ochranných objektů a na zařízení systému zátarasů. Nově dosažený přední okraj je nutné budovat s maximálním využitím dříve vybudovaných objektů, jejich opravou a zesílením jejich ochranných vlastností. Zřízení systému zátarasů se zúčastňují i vyčleněné motostřelecké jednotky, pokládáním ochranných protitankových minových polí před své obranné rajóny, POZ pluků manévrem zátarasy před přední okraj a v hloubce 1. a 2. obranného postavení, POZ divize v hloubce obrany k ochraně 3. postavení. Po zřízení těchto zátarasů je nezbytné doplnit POZ všech stupňů zatarasovacím materiálem k manévru zátarasy pro další vedení bojové činnosti. Včasnému doplnění zatarasovacím materiálem musíme věnovat zvýšenou pozornost.

Závěr

Vedení armádního protiúderu v obranné operaci je rozhodujícím opatřením, jehož výsledek je určující pro splnění cílů obranné operace jako celku. Vzhledem k operační situaci jsou na ženijní zabezpečení kladeny vysoké nároky. Obranná operace svým charakterem vyžaduje řešit různorodé úkoly ženijního zabezpečení v celém pásmu obrany, které jsou časově i kapacitně velmi náročné. Přes uvedené okolnosti není předpoklad významnějšího posílení armády v obranné operaci frontovými ženijními prostředky, což ve svých důsledcích se projevuje nedostatkem ženijních sil pro potřeby armády a vede ke snížení četnosti ženijních záloh na krajní mez. Vzhledem k obsáhlosti úkolů ženijního zabezpečení je nezbytné posílit divizi při protiúderu nejméně jednou ženijní rotou.

I přes tyto okolnosti lze rozhodující úkoly ženijního zabezpečení protiúderů úspěšně realizovat účelným využitím a účelnou koordinací činností ženijních jednotek a útvarů všech stupňů a tím vytvořit podmínky pro přechod vojsk do útočné činnosti.